

הבאנו שלום עליכם

זה מתחיל בבדיקה הביטחונית. אחרי כך הבשר שטעמו טעם גומילי עיסה. סרט הווידאו המוקרן ובו מחוללים ומחוללות המחוללים מחולות עד אין קץ ושיעור. אם על המנגינה נאמר שלעולם אינה נגמרת. אין מילים לתאר את המחול הזה האינסופי. שבמהלכו מחליפים הישראלים שלנו תחושות של תימים במדינה של קאובויס. מרייחובה של קאובויס במה שנראה כשמלות בלקאניות או סקאנדינאביות. וכו' וכו'. הריקוד מסתיים. לקול מחיאות כפיים, כפינאלה הגדול שעה שהקברניט המנוסה מצליח שוב הפעם (כשלא יצליח לא אהיה זה אני המדווח על כך) להנחית את המטוס בשלום על המסלול של מה שנקרא בלשון ראשיהתיבות המאוסה של הביורוקרטיה נתב"ג.

הבאנו שלום עליכם וחפצים מיועדים להברחה על המס. ככל זאת. טוב להיות בחורה. תוך שהיחוצי מאקסימום (שעתיים מינימום) אפשר לעמוד רבע שעה תחת סילוון אירי של מי מיקלחת באין פריע (במלון בפאריס כבר היו דופקים על הרלת בצרפתית). אבל במקום ליהנות מן המיקלחת הקרירה — מעולם עוד לא נולד אדם למד מנסינו — אתה מנסה להשיג מיספר טלפון, ועוד נגליל המערכי.

מתברר — וכי אפשר היה אחרת? — שכל האיזור מנותק. תקלה. המפקח מודיע באדיבות, שאין מה לעשות: אנשי שירות התיקונים (16 כבר הלכו הביתה. אחרי הכל, השעה כבר אחרי שבע, וכי מה ציפיתם, שיעברו אחרי שבע? משמע שכל הגליל העליון המערבי, או לפחות חלקו, יישאר מנותק טלפונים עד מחר בבוקר. לפחות? — כן, קובע המפקח האדיב בקול של בריסמכא של קבלת-הרין כאחד. האם שמענו שם ברקע איוה הר של אנחה יהודית?

מילא, נצלצל מחר. או מחתיים. בוער משהו?

בעולם השלישי

בכך שישאר המפקח משה משה לשנה לעבר העולם השלישי — כפי שטוענים המומחים לדירוג העולמות — בכך לא יכול כנראה להיות ספק. והעניין אינו בלהיט האחרון של ניסים סרוסי, ברמת השרותים (טלפון, בתי-חולים, דואר), או ברמה הממוצעת של הסטודנט הישראלי הכורע תחת הנטל (עובד או נאלץ לעבוד יותר משהוא לומד). "הרנסאנס", השיב לי תלמיד שנה א' (באוניברסיטה, כמובן). "הוא שמה של תנועה פוליטית צרפתית". "לא" תיקנה אותו שכנה יודעת-דבר, "הוא שמה של אוניה צרפתית". "ולעצמי אני לוחש: ועל תנועת החלוץ אתה כבר יודע הכל, סנוב!!".

אדם אינו אלא תבנית נוף מולדתו. והתבנית שבכאן הולכת ומתדרמה לאיזו תבנית שאליה לא רצינו להתרומם, של מולדת שלא תמיד אנחנו בחרנו בה. אפילו יונתן רטוש, עליו השלום, לא היה שש למראה התפתחותה המהירה לאחור של ה"כנעניות" שלו. אילו לפחות היו פה הרבה עצים רעננים (בחצר ביתי התלאיביני כרתו השכנים את האחרון שבהם: הוא הפריע להם לראות את הנוף, כלומר, את הנעשה בבתי שכניהם).

לוק ירדי אריק איינשטיין, ששירך החדש (?) בוקע עכשיו מגלי האתר של רדיו מאחר בנשף, אדם שכל מבוקשו הוא "לטפס קצת" — אין לו כל ביטחון וערובה שאכן יהיה לים גדול. טיפה אחר טיפה מצטרפות בדרך כלל לשולית. במקרה גרוע יותר, הן מצטרפות לריר.

העולם הרביעי

אבל כבר הצירוף של דייל ישראלי דובר צרפתית רהוטה, נהג מונית שמחירה הונון (9) נקבע כבר שבההיתעושה (מה עשינו שזכינו לכך?), שירו של איינשטיין על התשושה לטפס, והדאגה הכללית למשק המים (שוב שנת בצורת? בינתיים לא פסק הגשם בחיפה) מעידים כמאפיינים ערים ישראל אינה עולם שלישי. עולם שלישי זה הפיליפינים, מולאמביק, טיבט, ניקראגואה, חומיני, בקיצור כל מה שרחוק (חסית). אבל אם כל אלה עולם שלישי — אנחנו עולם רביעי. או, מוטב, עולם לא ממוספר.

שהרי דבר אחד ברור: אין כמונו. בכך צדקו הצדוקים. עם לבדד ישבון, הולך לישון בלילה וקם בבוקר (בדרך כלל על צד שמאל וברגל שמאל), דין לעצמו, אינו דומה לשום דין אחר, אין לו דין ואין לו דין (יצחק שמיר בטלוויזיה).

לצאת את הארץ בימי מלך הפרס ולחזור בעונת השמיר והשית. אדם קטן ונמרץ מנתר בצעדים דראמטיים צבננים על מסך הטל-וויזיה לעבר הדוכן. האם הוא ישיר לנו סולו? מה נאמת שלומו של אריק שרון? בקו הבריאות, בעונת השם?

באירופה הכל מבקשים לדעת: מה יהיה ואני נהנה לשחק את תפקיד קוהלת: מה שהיה הוא שיהיה ומה שנעשה הוא שיעשה ואין כל חדש תחת השמש. זאת מחשבה לא פוליטית, אני יודע, אבל מרגיעה.

עיונים

במטוס מחלקים — בצד ידיעות אחרונות ומעריב (אגב, מרוע לא גם העולם הזה וכותרת

עירום מלא (גרמני)

ראשית? — גם את ניו-יורק הראלד טריביון (המהדורה הפאריסאית). לה מונד (לשעבר קאתולי שמאלי, כיום יותר ויותר מני: מיטראן הצליח להרוס את סיכויו של כל סוציאליזם צרפתי אונטי למשך שנות רור לפחות — אולי באירופה כולה), לה פיגארו (המיסד הבורגני, אין כל קשר לספר), פראנקפורטר אלגמיינה הגרמני (עיתון טוב באמצע הליבראלי, סולידר, משעמם למדי).

למי שקרא זה חודשים רק עיתונות אירופית בולט עוד יותר ההברל. קודם כל ההברלים שבין העיתונים האירופיים בינם לבין עצמם. אין ספק שהזימון הספרדי אל פאז ("הארץ", להברל מהארץ שלנו) הוא העיתון הטוב ביותר המופיע כיום באירופה. צוות צעיר ואידיאליסטי, לא קיצוני ולא פנאטי, עורך מחונן בן ארבעים. כדאי לראות מה שצוות של אנשים טובים מסוגל להולל (להברל) מה המחוללים במטוס שלנו) בשנים המעטות שמאז התימרות הדריקטטורה בספרד. אבל גם לה מונד הרף כל הטענות (ירידה, פניה ימינה וכו') — עורו מרשים.

לקורא יש עדיין הרגשה מחמיאה, שמתייחסים אליו — אולי שלא בצדק — כאל אדם אינטליגנטי. שוב אתה נוכח לדעת כמה חשוב לקבל את מירב המידע ללא הערות מתחכמות ובלא שיפוט מוקדם. להברל מהערכה ופרשנות מבחירה. ושוב אתה מתפלא לראות איו מידה של אובייקטיביות היתה אפשרית, בכל זאת, בעיתונות. העולם הישרי, כך, כשאתה קורא את הסיפור על שיבתו הדרמאטית של הקיסר האפריקאי בוקאסה מטירת גלותו הצרפתית לארצו המרכזאפריקאית, אתה קורא לא רק סיפור-מתח בעל סממנים פסיכולוגיים מובהקים, כי אם גם הופך — ולוא לרגע — לממוחה לענייניה של ארץ אפריקאית, ממש כאילו השתתפת ביוסיעיון אקדמי מוצלח המוקדש לענייניה של אותה ארץ.

בגליון אחד: אסיה ואפריקה, המיזרח התיכון, אלג'יריה, מארוקו, תוכנית צנע חדשה בהולנד, הפיליפינים (תחרות שריהגנה תחת שילטונה

של הגברת אקינו), התערעורת מעמדו של המישטר המארכסיסטי באתיופיה בעיקבות הימלטות של כמה מאנשי צמרת השלטון אל מחוץ לגבולות המדינה, ישראל כמובן (מה יהיה?), איומו של מנהיג הסוציאליסטים הצרפתי מישל רוקאר, "לרוץ" לנשיאות בבחירות הבאות שלא במיטרת מילגתו (מסתבר שלמד מטרי קולק וצ'יץ'), נהנה אתה חי ועתיד ומעניין ביותר של יחסי הכוחות באיראן; כוחו העולה של בנו של חומיני, התערעורת מעמדו של האיאתולה עלי מונטזרי, יורשרהמיועד-לשעבר של האימאם הישישי, ועוד ועוד.

פיתאום (מה פיתאום?) אתה מרגיש שאתה חי בעולם (לה מונד?), לא רק בארץ (אחת). אתה נעשה מודע לכך כיצד גדולה ועתידה של הארץ (ארצך), זו שבה אתה חי ועתיד לחיות — תלוי, מותנה, מושפע, מונע על-ידי תנודות הכספית של שאר ארצות הפלאנטה שהפכה בימינו לכדור (ארץ).

סוף-סוף רוח לך מעט מהספורט, המחלה של המאה (נפש משעממת בגוף בריא). זה נצטמק בפיתאום לממדים טיבעיים, ספורטיביים (עמוד או שניים, לא יותר). בריוק כמו שצריך, כמו שהיה פעם, כמו שאין יהיה עוד לעולם — בעולם החרש, החירש, ואין גם השיפות, חשפנות, השבח לאל. במדינה בת חמישים-שישים מיליון תושבים יש הרבה יותר מדי מועמדים לחשיפה מכרי שאפשר יהיה להפשיט לכל אחד מהם את המיניסטר (השימלה) הפיגוראטיביים שלוש פעמים בשנה. בצרפת יש הרבה יותר מדי עופרה חוות, ריטות, מודעים, רפי גלסונים, יורם גאונים, מעשני סמים ונשים מוכות.

בהשוואה לעיתונות הטובה שם (אירופה), כמה פרוכינציאלית (קרתנות גרועה: יש גם קרתנות טובה) העיתונות שלנו. כמה ברוטאלית, רוות נחת עצמית, נטפלת לאנשים, לא לעניינים. כן, וגם העניין הזה של חשיפת היתר, הכיוון השבועי של כל הורקורים, כל עדשות המצלמות לנקודה אחת — בדרך כלל אדם אחד — סקאנרל אחד (פרשיות בלאס, ועוננו), פירסום אחד, סופר אחד (פרשת גרוסקו, פרשיית שירו של הרושובסקי) וכו' וכו'. יותר מדי תאורה מסנוורת, יותר מדי ווליום, רעש (מסוכן בעיקר באמנויות הדרושות מעט תשומת-לב מופנמת, רגישות לאציבורית). נסיונות העיתונות להציג כל עניין מנווית מקורית (אין בעיתונות דבר כזה!).

מה פלא שכל הסיפורים הישראליים דומים כליך, אותה זווית-דיאיה, אותה נדושות, אותו זרז קלי-ערך, אותה תגובה צפויה של אנשי הרצון הטוב.

אפרהיבגרוש, מזה, ושורת המתנדבים, מזה, מורדי האור במישחק האינסופי נגד שומרי הגחלת. לא שבאירופה הכל שפיר, חלילה. לעומת 111 העיתונים היוצאים לאור בתל-אביב (תקנו אותי אם אני טועה) ומשמדים זה את המודעות של חברו, מופיעים כברלין המערבית (יותר משני מיליון תושבים) רק שניים-שחצי עיתונים יומיים (ברלינר מורגנפוסט, ברלינר טאגסבלאט וטאגסצייטונג המכונה בקיצור: "טאץ"). האחרון, היחיד שהוא שמאלני, הוא למעשה רק חצי עיתון: חצי פורמאט, רבע מיספר עמודים ואלפית התפוצה. הכד קוראים מורגנפוסט, אגון ארווין קיש, היכן היתת מפרסם אילו היית כיום כברלין — או בווינה?

בוודאי לא כברלין, שני המקומונים הנוכחים הם פרוכינציאליים ללא תקנה (אבל קרתנות מסוג אחר מוז שלנו: קרתנות הרצון הטוב) קרתנות של שמאלן, בעל-ביתיות טובת-עין שאין פירושה לכ וכיס פתוחים, קריאות הפיפה הורא לאנשים הנכונים, כולל לכמה מהמתר-עבים ביותר; בקיצור, כל מה שמוכר בשם Gemütlichkeit שהוראתו: חיה ותן לחיות, בתנאי שאינך פועל-דחק תורכי, ושכמיטבה שלך מתבשלים אותו ואזאוקראיט (כרוב חמוץ) ואתה אייביון או האקסה (עצם חזיר שבה היה שימשון שלנו מסוגל לברר, וכן, מלאו לך חמישים שנה — בשר רזה והרבה שומן כולסטרויל).

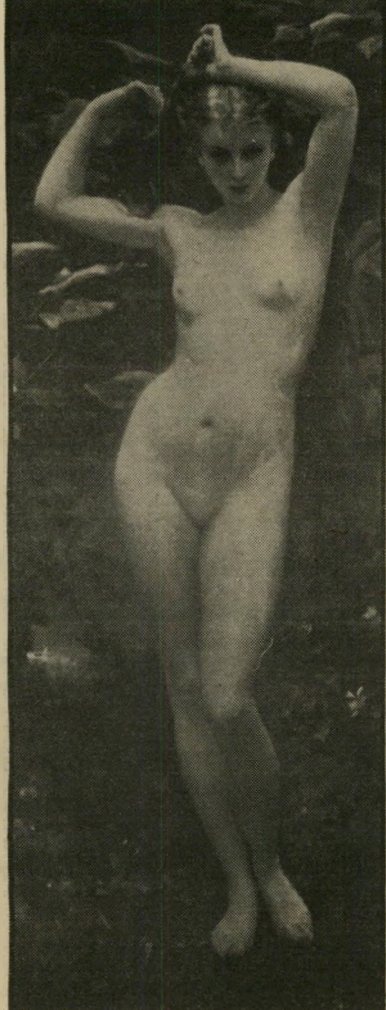
אבל מינהג יפה יש בכל זאת בכל געמיט ליכקייט בורגנית. קצת נדיבות, ואפילו חיצונית-נימוסית בלבד, וכך, מלאו לך חמישים שנה — אם אתה מישוה, כמובן — העיתון מברך אותך בעמודו הראשון, כותב עליך רשימה קצרה, יפה, עושים לך יום טוב, זכית בטורניר (בוריס בקר) או התפטרט סוף-סוף לאחר שירות של שלושים שנה בהג"א — כנ"ל, כולם, דומה, שמחים בשימחתך, כולם ידידיך ליום אחד. כל העיר כולה, לך זה נעים — ולמי זה בעצם מפריע? איך אומרים מגלילים: הפי ברת'ל'יי טו יו. ואיך אנחנו אומרים: מזל כזה על ראש כל שונאי.

הבדל של אופי, של טמפראמנט. אבל אולי גם של תרבות. בעולם הרביעי שלנו לא מפרגנים כליך. כאן צודק אריק איינשטיין, כעיקר כמה שלא אמר: טיפת ארס אחת מצטרפת לשניה, עד שנוצרת שלולית גדולה. ולהשומע (הקורא) ינעם. ובכל זאת וחרף הכל ואף על פי: אל תשכח את אשר עשה לך עמלק המנומס, התרבותי הזה. כן, גם זה. וגם את ולדהיים.

אשמה

ועוד הירהור (מחשבה שניה) — סליחה! — באותו הקשר: באיו מידה נית, באמת ובתמים ובמירה של צדק, להאשים גם את העיתונות שלנו (כנוסף למערכת החינוך, למיפלגות וכו') בשות-פות-לאחריות לנברוזה הלאומית הבולטת ביותר שלנו: מצדה, גטו, גושי-אמונים, "זהות יהודית" העומדת בניגוד לאנושיות. נדמה לי שאפשר, וכי מניין להם לעורכים שלנו שקוראיהם באמת, "אינסולאריים" (מבר דרים מהעולם, בעלי מנטאליות המיוחסת לתור שבי אי: אני מצטט מה שאמר לי עורך בישראל) כליך?

אולי, אולי הקוראים, "אינסולאריים" מפני שהעורכים החליטו בשבילם שהם "אינסולא-ריים", ושהעולם הגדול מעניין אותם כקליפת השום, ושיש להם די בעיות משל עצמם, ושכלל היותר מותר לספר להם על מחלת האיידס של רוק הארסון, על התיסרוקת החדשה של מארונה וכמובן על מעלליה של מישפחת המלוכה

עירום מלא (צרפתי)

האנגלית, המישפחה המשעממת שבכל העולם כולו? כשהעיתונות שלנו — גם הנאורה, המתוחכמת, הפתוחה יותר — מתייחסת כך אל קוראיה, החוויר על הביטוי הנורא אותו קלט מאחרים: הנה טוב שבגורם הרגו, אדם פשוט מצטט את המסקנה הבלתי-ינמנעת של המוטו של הגטו: עם לבדד ישכון. רק למוצרי האופנה והבידור, לבוטיקים ולמיסעדות שלנו יש כנראה רקע בינלאומי אותנטי. אני חוזר ושוב מתרשם: הפאמפאס, לה פאמפאלונה, צ'או מינג, ג'אסט לוקינג (כחיפה), מייפייר ליירי, מיס לוס, הקאונטרי (כך!!!) קלאב, הפאב, מורול בטון, אלטינט, רבלון, הצרצ'ילים.